

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)

Cofnodion cyfarfod o'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gyhaliwyd yn Ysgol Dinas Bran, Llangollen, Dydd Llun, 20 Mehefin 2016 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Yn Cynrychioli Cyngor Sir Ddinbych

Y Cynghorwyr Arwel Roberts a/ac Joe Welch.

Yn Cynrychioli Enwadau Crefyddol

Mr. Simon Cameron, Y Parch. Martin Evans-Jones, Mary Ludenbach a/ac S Harris.

HEFYD YN BRESENNOL

Ymgynghorydd Her dros GwE (PL) a Gweinyddwr Pwyllgorau (CIW).

Mr D. Miller (Arsylwr o'r Esgobaeth), Ms C. Hannaby a Ms S. Couison (Cynrychiolwyr o Ysgol Dinas Bran, Llangollen).

MYFYRDOD TAWEL

Dechreuodd y cyfarfod gydag ychydig o funudau o fyfyrdd tawel. Gwahoddodd y Cadeirydd yr Aelodau CYSAG i fyfyrion ar golli anwyliaid a pherthnasau agos sy'n golled fawr, chyfeiriwyd at farwolaeth drist a thrasig diweddar Jo Cox yr AS Llafur dros Batley a Spen.

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth Dominic Oakes, Y Cynghorydd Bill Tasker, Y Parch. Brian Huw Jones, Mrs Maureen Phillips a/ac Y Cynghorydd Ann Davies.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni fu i unrhyw Aelod ddatgan cysylltiad personol na chysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fusnes a oedd i'w ystyried yn y cyfarfod.

3 MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gynhaliwyd ar 12 Chwefror 2016 (wedi'u dosbarthu'n flaenorol).

5. Canlyniadau Arholiadau 2015 - Cadarnhaodd y CA bod llythyrau o longyfarchiadau gan CYSAG wedi'u hanfon at Ysgol Uwchradd y Rhyl, Ysgol Uwchradd Prestatyn a St Brig, Dinbych i gydnabod eu llwyddiannau.

7. Holiadur CCYSAGC i Ysgolion - hysbyswyd yr aelodau fod yr arolygon a gwblhawyd wedi cael eu trosglwyddo i CCYSAGC fel y cytunwyd.

PENDERFYNWYD yn amodol ar yr uchod, y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod CYSAG a gynhaliwyd ar 12 Chwefror 2016 fel cofnod cywir.

5 DADANSODDI ADRODDIADAU AROLYGU

Cyflwynodd Ymgynghorydd Her GwE (CA) adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol) a oedd yn rhoi dadansoddiad o Adroddiadau Arolygon Estyn a gyhoeddwyd yn nhymor yr hydref, mewn perthynas â'r ddarpariaeth ac addoli ar y cyd, mewn tair ysgol rhwng mis Tachwedd, 2014, a mis Ionawr, 2015.

Cynhaliwyd arolygon yn Ysgol Gynradd Bro Elwern, Gwyddelwern ger Corwen; Ysgol Bryn Collen, Llangollen; Ysgol Clawdd Offa, Prestatyn; Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd; Ysgol Gynradd Gatholig Mair, y Rhyl, ac mae manylion yn ymwneud â phob un o'r priod ysgolion wedi eu cynnwys yn yr adroddiad ac wedi eu crynhoi gan y CA.

Rhoddodd y CA grynodedb i'r Aelodau am y canfyddiadau yn ymwneud â phob ysgol a chafodd y sylwadau a chanlyniadau cadarnhaol eu nodi gan yr Aelodau. Eglurodd y CA fod y sylwadau a gafwyd wedi bod yn gryno a chyfeiriodd yn benodol at y canlynol: -

Sylwadau cadarnhaol - Perfformiad Cyfredol: -

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw deilliannau?

Safonau

- Defnyddiodd disgyblion Blwyddyn 6, er enghraifft, eu sgiliau yn effeithiol mewn ymchwiliad gwyddonol i gofnodi eu rhagfynegiadau a'u canfyddiadau. Yn y wers, gwnaethant ddefnyddio arddull dyddiadur i drafod camau a gymerwyd gan y swffragetiaid ac yn y wers addysg grefyddol cofnodwyd agweddau ar y Pentecost. (Bryn Collen). Dywedodd y CA ei bod wedi bod yn amser hir ers y cyfeiriwyd at addysg grefyddol mewn Adroddiad Estyn.

Lles:-

- Mae llawer o ddisgyblion wedi cyfrannu yn briodol i'r gymuned leol drwy gymryd rhan mewn gwasanaethau, cyngherddau a gweithgareddau i ddathlu hanes cyn Dywysog Cymru, Owain Glyndŵr. Mae hyn wedi codi ymwybyddiaeth o'u cyfrifoldebau cymunedol. (Bro Elwern)

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?

Profiadau dysgu:-

- Darparodd yr ysgol ystod eang o brofiadau dysgu diddorol sy'n ennyn diddordeb y disgyblion yn dda. Mae'n diwallu gofynion y Cyfnod Sylfaen, y Cwricwlwm Cenedlaethol a'r maes llafur cytunedig ar gyfer addysg grefyddol. (Bro Elwern)
- Darparodd y cwricwlwm gyfleoedd addas i ddisgyblion ddysgu am ddinasyddiaeth fyd-eang, ac roedd cysylltiadau da gydag ysgolion yn Lesotho a Nepal, a oedd yn codi ymwybyddiaeth o fywyd plant mewn ardaloedd a oedd yn wahanol iawn i Gymru. (Bro Elwern)
- Datblygodd y staff ymwybyddiaeth y disgyblion o ddinasyddiaeth fyd-eang yn llwyddiannus trwy waith ar fasnach deg, cysylltiadau ag ysgolion yn yr Eidal a Nepal, a thrwy waith yn ystod yr Eisteddfod Ryngwladol. (Bryn Collen)
- Mae'r ysgol yn hyrwyddo dinasyddiaeth fyd-eang yn llwyddiannus trwy waith testun ar wledydd eraill o gwmpas y byd. (Clawdd Offa)
- Mae'r ysgol yn darparu profiadau cyfoethog trwy gynllunio parhaus sy'n bodloni gofynion y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd, y Cwricwlwm Cenedlaethol, egwyddorion y Cyfnod Sylfaen ac addysg grefyddol yn llwyddiannus. (Llanfair Dyffryn Clwyd)
- Darparodd yr ysgol ystod werthfawr o brofiadau i ddisgyblion ehangu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o ddatblygiad cynaliadwy a dinasyddiaeth fyd-eang. Roedd hyn yn cynnwys astudio gwledydd fel Ethiopia, cynnal wythnos Tseineaid a gweithgareddau ysgol goedwig. O ganlyniad, mae dealltwriaeth y disgyblion o faterion amgylcheddol a materion byd-eang wedi datblygu'n dda. (Llanfair Dyffryn Clwyd)
- Mae trefniadau i ddatblygu disgyblion fel dinasyddion byd-eang yn nodwedd gref o'r ysgol a gymerodd bob cyfle i ddathlu amrywiaeth o fewn cymuned yr ysgol a'r byd ehangach yn llwyddiannus, er enghraifft trwy astudiaethau o ddiwylliannau a chysylltiadau eraill gydag ysgol yn Ethiopia. (Ysgol Mair)

Gofal, Cymorth ac Arweiniad:

- Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol y disgyblion yn llwyddiannus trwy ddarparu gwasanaethau addoli ar y cyd a gweithgareddau cwricwlwm ehangach. Gwahoddwyd ymwelwyr i arwain yr addoliad ac roedd cyfleoedd i ddisgyblion fyfyrion ar destunau cyfoes, fel gofalu am yr amgylchedd ac ystyried plant a phobl a oedd yn llai ffodus na hwy eu hunain. Cafodd hyn ei adlewyrchu yn yr ymdrechion i godi arian i bobl Nepal ar ôl y daeargryn yn 2014. (Bro Elwern)
- Cafodd y disgyblion lawer o gyfleoedd i ddatblygu eu dealltwriaeth o faterion moesol a chymdeithasol. Hyrwyddodd yr ysgol ddatblygiad diwylliannol y disgyblion yn dda trwy ystod o ymweliadau ac ymwelwyr, gan gynnwys gwaith gyda Gŵyl Ymylol Llangollen. Mae dysgu o fewn y cwricwlwm ac addoli ar y cyd yn darparu cyfleoedd buddiol i ddisgyblion fyfyrion a datblygu eu hymwybyddiaeth ysbrydol yn briodol. (Bryn Collen)
- Cafodd y disgyblion lawer o gyfleoedd gwerth chweil i ddatblygu eu dealltwriaeth o faterion moesol a chymdeithasol. Hyrwyddodd yr ysgol ddatblygiad diwylliannol y disgyblion yn dda trwy ystod o ymweliadau a chyfleoedd i ddysgu am, er enghraifft, y Flwyddyn Newydd Tseineaid. Mae

gweithredoedd dyddiol o gyd-addoli yn cynnig cyfleoedd addas i ddisgyblion fyfyrion a datblygu eu hymwybyddiaeth ysbrydol yn briodol. (Clawdd Offa)

- Mae'r ysgol yn darparu yn dda iawn ar gyfer datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion. Mae'r gwasanaethau boreol a chyfleoedd i fyfyrion yn amlwg ym mywyd yr ysgol ac yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol y disgyblion yn effeithiol. Roedd hyn yn cynnwys ymweliadau rheolaidd gan y ficer a gwasanaethau 'Agor y Llyfr', ac, o ganlyniad, mae gwerthoedd fel tegwch yn cael eu meithrin yn dda. (Llanfair Dyffryn Clwyd)
- Mae profiadau dysgu wedi rhoi cyfleoedd gwerth chweil i ddisgyblion ddatblygu eu dealltwriaeth ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol. Mae sesiynau addoli ar y cyd ac amser cylch yn galluogi disgyblion i ystyried eu gwerthoedd a'u credoau eu hunain, yn ogystal â themladau a safbwyntiau pobl eraill. Mae'r holl ddisgyblion yn ymweld â'r eglwys leol ar gyfer dathliadau, yn enwedig adeg y Nadolig, y Pasg a gwasanaeth gadawyr. Dathlodd yr ysgol ei phoblogaeth amrywiol yn llwyddiannus trwy gydol y flwyddyn mewn digwyddiadau fel wythnos ryngwladol lle mae disgyblion yn dysgu am ddiwylliannau a chredoau eraill. (Ysgol Mair)

Yr Amgylchedd Dysgu:-

- Roedd gan yr ysgol bolisiau, cynlluniau a gweithdrefnau i sicrhau cyfle cyfartal i bob disgybl ac sy'n hyrwyddo cydraddoldeb yn llwyddiannus. Mae parch at amrywiaeth hiliol a chydraddoldeb yn cael ei hyrwyddo yn llwyddiannus. (Bro Elwern)
- Darparodd yr ysgol amgylchedd cynhwysol a chroesawgar i'r holl ddisgyblion. Mae'r holl staff yn trin disgyblion yn gyfartal ac yn hyrwyddo amrywiaeth yn llwyddiannus. (Bryn Collen)
- Mae'r ysgol yn gymuned gynnes, groesawgar a chynhwysol. Mae'r ethos gofalgwr yn annog disgyblion i fod â pharch a goddefgarwch tuag at eraill. (Clawdd Offa)
- Roedd yr ysgol yn amgylchedd gofalgwr a chefnogol sy'n gwerthfawrogi pob disgybl yn gyfartal. Mae ymrwymiad yr ysgol i ddathlu amrywiaeth yr holl ddisgyblion yn nodweddiadol amlwg o'i gwaith. O ganlyniad, mae diwylliant o ofal naill at y llall, goddefgarwch a pharch yn treiddio drwy'r ysgol. (Ysgol Mair)

Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?

Arweinyddiaeth:-

- Mae'r pennaeth yn hyrwyddo gymuned ofalgwr, gynhwysol ar gyfer yr ysgol yn seiliedig ar ei ethos Cristnogol cryf. Rhannodd hyn yn llwyddiannus gyda'r holl ddisgyblion, staff, llywodraethwyr a rhieni. O ganlyniad, roedd gan bob aelod o gymuned yr ysgol ymdeimlad cryf o berthyn. (Ysgol Mair)

Gweithio mewn Partneriaeth:-

- Mae staff yn gwneud cysylltiadau pwrpasol, helaeth gyda'r gymuned leol, gan gynnwys cymryd rhan yn y gwasanaeth Sul y Cofio lleol a'r orymdaith Eisteddfod Ryngwladol, i wella cyfleoedd dysgu disgyblion yn llwyddiannus.

Mae'r cysylltiadau hyn yn hyrwyddo ymdeimlad cryf o gyfranogiad cymunedol ym mywyd a gwaith yr ysgol. (Bryn Collen)

Cyfeiriodd y CA yn arbennig at dudalen 2 o'r adroddiad a chanolbwyntiodd ar y gwaith cadarnhaol a wnaed mewn perthynas â Gofal, Cymorth ac Arweiniad. Tynnodd sylw hefyd at y manylion a gynhwysir yn Adroddiad Estyn mewn perthynas ag addoli ar y cyd a materion ysbrydol, y teimlai oedd wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Estynnodd y Cadeirydd ac aelodau CYSAG eu llongyfarchiadau am y gwaith a wnaed gan yr ysgolion sy'n cymryd rhan yn y Arolygon.

PENDERFYNWYD – yn amodol ar yr uchod, bod yr adroddiad yn cael ei dderbyn a'i nodi.

6 CYDWEITHIO YSGOL I YSGOL - DIGWYDDIAD LANSIO

Hysbyswyd aelodau CYSAG y byddai GwE yn gweithio gyda CYSAG i ddarparu cyfleoedd i ysgolion weithio gyda'i gilydd gefnogi Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd.

Cafodd yr aelodau gyflwyniad PowerPoint ar y Lansiad Cydweithio Ysgol i Ysgol a fyddai'n cael ei gynnal yn Eglwys y Santes Fair, Sir Ddinbych ar 30 Mehefin, 2016 a San Silyn, Wreccsam ar 7 Gorffennaf, 2016.

Darparodd y Ymgynghorydd Her GwE (CAG) grynodedb manwl o'r cyflwyniad PowerPoint a oedd yn cynnwys y canlynol: -

- Byd rhyfeddol AG.
- Mae Addysg Grefyddol yn bwnc unigryw.
- Cyfnod Sylfaen
- Addysg grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen.
- CA2.
- Lefelu: -
 - Beth sydd angen iddyn nhw ei wella?
 - Lle maen nhw?
 - O lle y maent wedi dod?
 - Am eu profiadau eu hunain, y byd o'u cwmpas ac agweddau ar grefydd
 - Credoau, dysgeidiaethau ac arferion
 - Pwysigrwydd pobl eraill
 - Eu barn
 - Barn pobl eraill
 - Defnyddio geirfa
- Syniadau gwers.
- Dameg yr adeiladwyr doeth a ffôl.
- Cwis.
- Beth yw eich barn:-
 - Ymdrin â chwestiynau sylfaenol
- Y ffeithiau: -

- Archwilio credoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol
- Ymateb i: -
 - Mynegi ymatebion personol
- Trafodaeth

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd, codwyd y materion a'r pwyntiau canlynol gan yr Aelodau a chafwyd ymateb iddynt gan y CA:

- Esboniodd Ms M. Lundenbach bod cynnwys y cyflwyniad yn cwmpasu dulliau addysgu a fabwysiadwyd ar hyn o bryd, a rhoddodd gymariaethau ac enghreifftiau o'r tebygrwydd mewn arferion addysgu presennol.
- Cyfeiriodd y CA at fabwysiadu a defnyddio geiriad mwy addas i ddefnyddwyr, a llai cymhleth.
- Mewn ymateb i gwestiwn gan Mr S. Cameron mewn perthynas â'r weledigaeth hirdymor, rhoddodd y CA fanylion am nifer yr ysgolion sy'n cymryd rhan ac eglurodd y byddent yn cael eu holi ynghylch sut y byddai'r cyflwyniad yn effeithio ar eu dulliau addysgu.
- Rhoddwyd cadarnhad bod cefnogaeth ar gyfer y prosiect wedi dod i law oddi wrth GwE, gyda'r posibilrwydd o ailadrodd ym mis Medi, 2016.
- Eglurwyd y byddai ysgolion yn cael eu hannog i ymuno â grwpiau bach o ysgolion cynradd, a thrwy CYSAG yn cael eu hannog i edrych ar gyflwyniad, ymgysylltu, lefelu, adnoddau a chydaddoli a'u hannog i gymryd rhan mewn gwahanol dasgau.
- Byddai aelodau o'r grwpiau yn cael eu gwahodd i fynychu CYSAG i rannu eu canfyddiadau a'u profiadau.
- Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cadeirydd ynghylch yr opsiwn i ddisgyblion ddewis peidio dilyn AG yn y Cyfnod Sylfaen, amlygodd y CA bwysigrwydd deall gwahanol ddiwylliannau a safbwyntiau a'u rhannu tra'n mabwysiadu safiad cadarnhaol ar AG. Darparodd y CA farn gryno ar y dull y byddai'n ei fabwysiadu gyda materion o'r fath.

Diolchodd y Cadeirydd ac Aelodau CYSAG i Ymgynghorydd Her GwE am y gwaith a oedd wedi'i wneud. Yn dilyn trafodaeth bellach:-

PENDERFYNWYD - y dylid derbyn a nodi'r adroddiad.

7 CCYSAGC

(a) Cofnodion CCYSAGC – 8 Mawrth 2016

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Cymdeithas CYSAG Cymru (CCYSAGC) a gynhaliwyd ar 8 Mawrth, 2016 yn Hwlfordd (a ddosbarthwyd yn flaenorol) er gwybodaeth i'r aelodau.

PENDERFYNWYD - derbyn a nodi cofnodion CCYSAGC a gynhaliwyd ar 8 Mawrth 2016.

(b) Bydd CYSAG Sir Ddinbych yn cynnal cyfarfod gwanwyn CCYSAGC ar 23 Mehefin 2016.

Cadarnhawyd y byddai Sir Ddinbych yn cynnal cyfarfod gwanwyn CCYSAGC yn Siambr y Cyngor, Russell House, Y Rhyl ar 23 Mehefin 2016. Rhoddodd Ymgynghorydd Her GwE (CA) wybod i'r pwyllgor bod croeso i holl Aelodau CYSAG fod yn bresennol.

PENDERFYNWYD – *derbyn yr hysbysiad o'r cyfarfod.*

(c) Diweddariad Adolygiad Cwricwlwm LIC Mai 2016.

Mae copi o Gynllun a ddarperir gan y Tîm Diwygio Cwricwlwm wedi ei ddsbarthu gyda'r papurau ar gyfer y cyfarfod. Cyfeiriodd Ymgynghorydd Her GwE (CA) at y cyflwyniad PowerPoint a ddarparwyd yn y cyfarfod blaenorol, a oedd wedi amlinellu datblygiad y Cwricwlwm newydd i Gymru fel y cynigiwyd gan y ddogfen Cwricwlwm am Oes.

Cadarnhawyd y byddai'r gwaith datblygu Meysydd Dysgu a Phrofiad (AoLEs) a amlinellwyd yn Dyfodol Llwyddiannus yn dechrau yn hwyrach yn y flwyddyn. Byddai gweithgorau o Arloeswyr yn cael eu sefydlu i arwain dylunio a datblygu pob AoLE, ac yn ystod yr ail gam byddai ymgysylltu gydag arbenigwyr a rhanddeiliaid gyda diddordebau pwnc penodol i lywio eu gwaith.

Hysbyswyd yr aelodau bod 106 o Ysgolion Arloesol wedi'u penodi i ganolbwyntio ar gynllunio a datblygu'r cwricwlwm. Gan weithio gydag arbenigwyr o Gymru ac yn rhyngwladol, byddent yn dylunio'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu newydd i Gymru. Yn dilyn cyfnod o ymsefydlu, maent yn ddiweddar wedi dechrau ar eu gwaith o ddylunio fframwaith y cwricwlwm newydd. Sefydlwyd pedwar gweithgor o Arloeswyr, gan ganolbwyntio ar: -

- Asesiad a chynnydd;
- Cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd;
- Cyfoethogi a phrofiadau; a
- Dimensiwn Cymreig, safbwynt rhyngwladol a sgiliau ehangach.

Y gobaith oedd y byddai cyfarfodydd yn cael eu cynnal gyda Grwpiau AoLE cyn diwedd tymor yr haf ar gyfer cyfarfod ymsefydlu neu ddigwyddiad ond nid oedd hyn wedi'i gadarnhau. Hysbyswyd yr Aelodau y rhagwelwyd y byddai diweddariad pellach yn cael ei ddarparu yn y misoedd nesaf.

PENDERFYNWYD - *derbyn a nodi'r adroddiad.*

(d) Enwebiadau ar gyfer y Pwyllgor Gwaith (23 Mehefin 2016).

Dosbarthwyd manylion yr enwebiadau ar gyfer y Pwyllgor Gwaith gyda'r papurau ar gyfer y cyfarfod. Rhoddwyd gwybod i'r Aelodau bod pedwar enwebiad ar gyfer tair swydd ar y Pwyllgor Gwaith.

PENDERFYNWYD – *derbyn a nodi manylion yr enwebiadau ar gyfer y Pwyllgor Gwaith.*

Mae cyfarfod nesaf CYSAG Sir Ddinbych wedi'i drefnu ar gyfer Dydd Mercher 19 Hydref, 2016 mewn lleoliad i'w gadarnhau.

Daeth y cyfarfod i ben am 11.25 a.m.